

การปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF SYSTEM)

ของนักส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่

Practice of Agricultural Extension Worker in the New Dimension Agricultural Extension System (MRCF SYSTEM) in Chiang Mai Province

เรวัต แก้วเลิศตระกูล¹ พุฒิสรรค์ เครือคำ^{1*} พหล ศักดิ์คะทศน์¹ และนพพร บุญปลอด²

Revat Keawlerttakul¹ Phutthisun Kruekum^{*} Phahol Sakkatat and Nopporn Boonphod

¹ สาขาวิชาพัฒนทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

² สาขาวิชาพืชสวน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

¹ Department of Resources Development and Agricultural Extension, Faculty of Agricultural Production Maejo University, Chiang Mai, Thailand 50290

² Department of Horticulture, Faculty of Agricultural Production Maejo University, Chiang Mai, Thailand 50290

*Corresponding author: rungsun14@hotmail.com

Received: August 16, 2018

Revised: October 11, 2018

Accepted: October 16, 2018

Abstract

The objectives of this study were to investigate: 1) socio-economic attributes of agricultural extension worker; 2) practice in accordance with the system of new dimension of agricultural extension of the agricultural extension worker; 3) factors effecting practice in accordance with the system of new dimension of agricultural extension; and 4) problems encountered and suggestion about practice in accordance with the system of new dimension of agricultural extension. The sample group in this study consisted of 172 agricultural extension works in Chiang Mai province. A set of questionnaire was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics i.e. frequency, percentage, mean, and standard deviation. Multiple suggestion was also employed for an analysis.

Results of the study revealed that most of the respondents were male, 42 years old on average, married, and bachelor's degree holders. Their monthly income was 28,513 baht and their household debt was 351,396 baht on average. Their years of service was 14 years and they attended training once a year on average. They perceived information about agricultural extension through printed media, the respondents had a high level of knowledge and understanding about the system of new dimension agricultural extension but a moderate level of its practice. Factors effecting practice in accordance with the new dimension of agricultural extension system included age, assigned task, household debt, training, and social position of the respondents.

The following were problems encountered and suggestions: 1) problem in program system (QGIS, gisagro, Faamis and inconstant speed of internet; 2) some areas were beyond title deed; 3) remote areas which could not access to social media; 4) expenses on communication between the agricultural extension worker and the farmer ; 5) farmers had a lot of task with must be done every day ; 6) concerned agencies lacked of participation; 7) an analysis of “area/people/product” was not in accordance with time span due to too many tasks ; and 8) unclear task. Therefore, the following were suggested: improvement of internet system; promotion of farmer to adoption communication technology; putting the importance on integrated operation among concerned agencies in the area; a continual holding a training for agricultural extension workers about the new dimension of agricultural extension

Keyword: practice the new dimension agricultural extension system agricultural extension worker

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของนักส่งเสริมการเกษตร 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ของนักส่งเสริมการเกษตร 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตร และ 4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ นักส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 172 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการศึกษาพบว่า นักส่งเสริมการเกษตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีรายได้รวมเฉลี่ย 28,513 บาทต่อเดือน มีหนี้สินในครัวเรือนเฉลี่ย 351,396 บาท มีตำแหน่งที่ได้รับในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็น

ข้าราชการ มีอายุงานเฉลี่ย 14 ปี และมีประสบการณ์ในการอบรมหรือดูงาน เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่มีช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ผ่านทางเอกสารเผยแพร่ ส่วนใหญ่มีภาระงานที่ได้รับมอบหมายคือ งานตามนโยบายของรัฐบาล และนักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่อยู่ในระดับมากและมีการปฏิบัติตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ อายุ ภาระงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หนี้สินรวมในครัวเรือน การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับ MRCF และตำแหน่งทางสังคมของนักส่งเสริมการเกษตร

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามระบบการส่งเสริมมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ระบบโปรแกรมวาดแปลง QGIS, gisagro, Faamis ความเร็วของอินเทอร์เน็ต ไม่มีความเสถียร 2) พื้นที่ที่เป็นพื้นที่นอกเหนือเอกสารสิทธิ์ ไม่รู้ขอบเขตของแปลงเกษตรกร 3) พื้นที่ห่างไกล สื่อโซเชียลยังเข้าไม่ถึง 4) ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร 5) ปัญหาเกษตรกรมีการกีดกันมากที่ต้องทำเป็น

ประจำทุกวัน 6) หน่วยงานร่วมบูรณาการมีหน้าที่และความรับผิดชอบหลายงานขาดการมีส่วนร่วม 7) การวิเคราะห์ “พื้นที่ คน สินค้า” ดำเนินการไม่เป็นไปตามกรอบระยะเวลาเนื่องจากมีภารกิจมาก และ 8) ปัญหาการติดรอบของงานทำให้งานไม่ชัดเจนมีความคลุมเครือและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ คือ ควรมีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตให้มีความทันสมัยควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมาใช้มากขึ้น ควรเน้นการปฏิบัติงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ และควรมีการจัดฝึกอบรมให้แก่ นักส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมมิติใหม่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การปฏิบัติ ระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่
นักส่งเสริมการเกษตร

คำนำ

การส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทยแต่เดิมเป็นการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ทักษะคติ ตลอดจนการเรียนรู้ตามอัยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสังเกตสภาพแวดล้อม ปรากฏการณ์ธรรมชาติ การเรียนรู้และเลียนแบบเพื่อนบ้าน ตลอดจนสังคมรอบข้าง หรือการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมอย่างไม่เป็นระบบแบบแผน หรือไม่เป็นทางการ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มมีการส่งเสริมที่มีระบบและแบบแผน ในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้น เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2510 การพัฒนาระบบการส่งเสริมการเกษตร ได้พัฒนาเป็นลำดับมาอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ คำนึงถึงนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (Jitanan, 1997)

ในปี พ.ศ. 2510 กรมส่งเสริมการเกษตรใช้ระบบการส่งเสริมการเกษตร “แบบรายบุคคล” และต่อมาในปี พ.ศ. 2518 เปลี่ยนเป็น “ระบบการส่งเสริมแบบเน้นหนักเฉพาะจุด” และในปี 2520-2537 ได้ใช้ “ระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน” ประกอบไปด้วย 2 ระบบย่อย คือ ระบบปฏิบัติงานในพื้นที่ มีองค์ประกอบหลักในการทำงานในระดับอำเภอ เน้นเรื่องกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่และในระดับตำบลเน้นการประสานเชื่อมโยง มีการนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ทั้งการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น มาประยุกต์ใช้ในระบบ รวมทั้งการนำศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) มาเป็นกลไกในการดำเนินงานในพื้นที่ การใช้อาสาสมัครเกษตรกรเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร ยึดหลักการมีส่วนร่วมของภาคชุมชนและเกษตรกรอย่างสอดคล้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ต่อมาพบว่าระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนมีจุดอ่อนและอุปสรรคบางประการ จึงเปลี่ยนเป็น “ระบบการส่งเสริมการเกษตรใหม่” ในปี พ.ศ. 2537 (Panpinit, 2001) สื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการเกษตรเป็นแบบสื่อประสม แต่มีความก้าวหน้ามากขึ้นและสอดคล้องกับยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การใช้วีดิทัศน์ วารสารเกษตรทั้งของสถาบันการศึกษาและของกรมส่งเสริมการเกษตร การจัดนิทรรศการและงานแสดงทางการเกษตร จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2557 กรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรเป็น “ระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System)” ซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายให้สำนักงานเกษตรจังหวัดทุกจังหวัดถือปฏิบัติ

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตรตามระบบการส่งเสริมรูปแบบต่างๆ ที่กรมส่งเสริมการเกษตรใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ส่งเสริมการเกษตรทั้งหมด 25 อำเภอ 204 ตำบล

2,024 หมู่บ้าน โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ มีภารกิจในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในด้านพืช สัตว์ ประมง เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งด้านการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน ซึ่งในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่นั้น นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องเห็นบทบาท ตัวตน และอัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตรอย่างชัดเจน

ในปี พ.ศ. 2557 กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการปรับเปลี่ยนระบบการส่งเสริมการเกษตรจากระบบฝึกอบรม และเยี่ยมเยียน (Training and Visit System : T & V System) มาเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) และให้สำนักงานเกษตรจังหวัดใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี 2560 กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการกลับมาใช้ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบฝึกอบรม และเยี่ยมเยียน (Training and Visit System : T & V System) จากการที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร และใช้ระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2560 เพื่อมุ่งพัฒนาภาคเกษตรไทยในทุกมิติสู่ความเข้มแข็งระยะยาว โดยมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการทำงาน เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเตรียมเข้าทำงานในพื้นที่ โดยเน้นการใช้ข้อมูลแผนที่ (Mapping) เพื่อส่งเสริมและแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับพื้นที่ จะมีการประสานงานและให้บริการเกษตรกรด้วยวิธีการติดต่อสื่อสาร และเข้าถึงข้อมูลการสื่อสารระยะไกล (Remote Sensing) และใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) โดยมีเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงจุดและยั่งยืน (Specific Field Service) ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยมุ่งเน้นให้นักส่งเสริมการเกษตรต้องรู้เรื่องพื้นที่ คน และสินค้าที่ผลิต ส่งเสริมพัฒนาและแก้ปัญหาภาคเกษตรได้อย่างตรงจุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ 5 Smart

ประกอบด้วย 1) Smart Office คือ การให้บริการแก่เกษตรกรแบบครบวงจรของเกษตรอำเภอและจังหวัด 2) Smart Officer คือ นักส่งเสริมการเกษตรแบบมืออาชีพที่มีผลการปฏิบัติงานโดดเด่น เป็นผู้จัดการการเกษตรในพื้นที่ 3) Smart Farmer คือ เกษตรกรที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาการผลิต และพึ่งพาตนเองได้ 4) Smart Group คือ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเอง และ 5) Smart Product คือ ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงกับความต้องการของตลาด (Department of Agricultural Extension, 2014)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรที่ได้ดำเนินงานตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ทราบข้อมูลต่างๆของนักส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ว่านักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) มากน้อยเพียงใด มีการปฏิบัติงานตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) อยู่ในระดับใด และมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตรตลอดจนในการนำระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ไปใช้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ของนักส่งเสริมการเกษตรนั้นมีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ อย่างไรเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ของนักส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ นักส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 25 อำเภอ จำนวน 175 คน และมีการกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973: 727) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 ความคลาดเคลื่อน 0.01 ได้กลุ่มตัวอย่าง นักส่งเสริมการเกษตร จำนวน 172 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่รวบรวมเพื่อใช้ในการวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานการวิจัย และข้อมูลสถิติ จำนวนนักส่งเสริมการเกษตร จากสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ซึ่งมีจำนวน 172 ชุด โดยเก็บจากนักส่งเสริมการเกษตรเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของนักส่งเสริมการเกษตร และระดับการปฏิบัติตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตร อธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช้สถิติอนุมาน คือ การวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผลการวิจัยพบว่า นักส่งเสริมการเกษตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีรายได้รวมเฉลี่ย 28,513 บาทต่อเดือน มีหนี้สินในครัวเรือนเฉลี่ย 351,396 บาทต่อเดือน มีตำแหน่งที่ได้รับในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นข้าราชการมีอายุราชการเฉลี่ย 14 ปี และมีประสบการณ์ในการอบรมหรือดูงาน เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี มีช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ผ่านทางเอกสารเผยแพร่ส่วนใหญ่ มีภาระงานที่ได้รับมอบหมายคืองานตามนโยบายของรัฐบาล นักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ของนักส่งเสริมการเกษตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักส่งเสริมการเกษตรมีระดับการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักส่งเสริมการเกษตรมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) มากที่สุดคือ ด้านการเข้าทำงานในพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง (Specific Field Service) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ด้านการสื่อสาร และการเข้าถึงข้อมูลระยะไกล (Remote sensing) และด้านการทำแผนที่ (Mapping) ตามลำดับ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างนักส่งเสริมการเกษตร มีการปฏิบัติงานในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) มากที่สุดอยู่ในด้านการเข้าทำงานในพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง

การวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้า (Enter Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (ตัวแปรเกณฑ์) กับตัวแปรอิสระ (ตัวแปรพยากรณ์) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป (Waro Phengsawat, 2010) ว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเชิงลบกับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรอิสระจากการทบทวนวรรณกรรม ทั้งหมด 12 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้รวมในครัวเรือน หนี้สินในครัวเรือน อายุการทำงาน ตำแหน่งทางสังคม การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับ MRCF การรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆเกี่ยวกับ MRCF ภาระงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระใดมีผลต่อการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัวแปร ไม่มีตัวแปรอิสระใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.80 อันจะทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Suchart Prasit-rathasint, 2002) และเป็นการละเมิดข้อกำหนดของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF SYSTEM) ของนักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิเคราะห์พหุคูณแบบคัดเลือกเข้า (Enter Multiple Regression Analysis) โดยนำตัวแปรอิสระจำนวน 12 ตัวแปรเข้าสมการทั้งหมด ซึ่งจะได้รูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{PRAC} = & b_0 + b_1\text{SEX} + b_2\text{AGE} + b_3\text{STAT} + b_4\text{EDU} \\ & + b_5\text{INCOM} + b_6\text{DEBTS} + b_7\text{EXP} + b_8\text{POSIT} \\ & + b_9\text{TRAIN} + b_{10}\text{INFO} + b_{11}\text{WORK} + b_{12}\text{KNOW} \end{aligned}$$

โดยที่ Y = ตัวแปรตามของสมการถดถอยพหุคูณ (การปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่)

b_0 = ค่าคงที่

$b_1...b_{12}$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า Sig. F เท่ากับ .000 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตามและเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีทั้งหมด 5 ตัวแปร โดยแบ่งออกเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวก 3 ตัวแปร คือ หนี้สินรวมในครัวเรือน และการเข้าร่วมฝึกอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับ MRCF ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนภาระงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติในทางลบ คือ อายุและตำแหน่งทางสังคม โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่อยู่ร้อยละ 50.90 ($R^2 = .509$) ขณะที่อีกร้อยละ 49.10 มาจากปัจจัยอื่นๆ (Table 1)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 5 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. อายุ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้ว นักส่งเสริมการเกษตรที่มีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ลดลง .023 คะแนน ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักส่งเสริมการเกษตรที่มีอายุมากต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัวและทำความเข้าใจกับระบบการส่งเสริมมิติใหม่ (MRCF System) ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนแต่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าประยุกต์ใช้ เช่น เทคโนโลยีการทำแผนที่ เทคโนโลยีการสื่อสารทางไกล ที่มีระบบการใช้งาน

ต้องอาศัยวิทยาการและองค์ความรู้เฉพาะทาง นอกเหนือจากการใช้ความรู้ด้านการเกษตรเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Siriniwatkul (2016) ที่พบว่าอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ SAP ของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ กรณีศึกษาสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sujaritturakarn and Tanapanyaratchawong (2010) ที่พบว่า อายุมีผลทางลบกับผลต่อการยอมรับการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในสังคมไทยของ Thongmulek and Vichitthamaros (2017) ที่พบว่า ประชาชนที่อายุเพิ่มขึ้นจะมีโอกาสในการยอมรับและการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ลดลง

2. หนี้สิน สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้ว นักส่งเสริมการเกษตรที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) เพิ่มขึ้น $2.4037E-7$ คะแนน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากนักส่งเสริมการเกษตรที่มีหนี้สินมากจะมีแรงผลักดันในการตั้งใจปฏิบัติงานหรือต้องการทำงานให้สำเร็จและมีผลงานอยู่ในระดับที่ดี สามารถนำผลการปฏิบัติงานไปประกอบการประเมินเพื่อขอรับการพิจารณาปรับเลื่อนเงินเดือนได้ ทั้งนี้การที่นักส่งเสริมการเกษตรมีเงินเดือนที่มากขึ้นก็จะมีโอกาสในการชำระหนี้สินให้หมดได้เร็วมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Siriwathananukul *et al.* (2007) ที่พบว่าภาวะการณ์กู้ยืมมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีด้านการจัดการสวนลองกองของเกษตรกรในอำเภอนาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

3. ตำแหน่งทางสังคม สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วนักส่งเสริมการเกษตรที่เป็นพนักงานราชการหรือลูกจ้างประจำจะมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) มากกว่านักส่งเสริมการเกษตรที่เป็นข้าราชการ อยู่ที่ .601 คะแนน จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักส่งเสริมการเกษตรที่เป็นข้าราชการ อาจจะมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากจึงทำให้มีการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่

(MRCF System) น้อยกว่านักส่งเสริมการเกษตรที่เป็นพนักงานราชการ หรือลูกจ้างประจำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานราชการหรือลูกจ้างประจำเป็นตำแหน่งที่เปิดรับเข้ามาสนับสนุนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) โดยตรง หรือมีหน้าที่ที่มีรูปแบบในการปฏิบัติงานที่เป็นการเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบมิติใหม่ เช่น ตำแหน่งนักวิชาการแผนกที่ พนักงานสำรวจข้อมูล หรืองานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการสื่อสารระยะทางไกล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา Sangsiri and Lawbaumrung (2013) ที่พบว่า ประเภทของพนักงานที่แตกต่างกันมีผลทำให้เกิดแรงจูงใจการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์ และสอดคล้องกับ Sangkaphun *et al.* (2017) ที่พบว่าสายงานที่สังกัดและระดับชั้นยศที่ต่างกันจะมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วนักส่งเสริมการเกษตรที่มีการเข้าร่วมฝึกอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) เพิ่มขึ้น 1 ครั้งต่อปีจะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่สูงขึ้นอีก (MRCF System) .384 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการปรับรูปแบบวิธีการอบรมที่เน้นให้นำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่การเกษตรจริงควบคู่ไปกับการให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหา พร้อมกันนี้อีกสารที่มีการแจกในการอบรมส่วนใหญ่จะเป็นเอกสารที่ได้มีการสรุปให้สอดคล้องและเหมาะสมในการนำไปใช้ได้จริงและไม่สลับซับซ้อน นอกจากนี้การศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการส่งเสริมมิติใหม่นั้นได้มีการสาธิตหรือการเสนอสื่อที่ทำให้นักส่งเสริมการเกษตรเกิดความเข้าใจได้อย่างง่าย เช่น สื่อวีดิทัศน์ สื่อในรูปแบบของโมเดล ที่แสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นตอนต่างๆ ของการนำระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ไปปรับใช้ควบคู่กับระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบเดิม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Dejnambanchachai (2012) ที่พบว่าปัจจัยด้านการ

จัดฝึกอบรมจากกรมศุลกากรและตัวองค์กรมีผลต่อการยอมรับระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร (E-customs) ของผู้ประกอบการไทยในเขตภาคตะวันออก

5. ภาระงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วนักส่งเสริมการเกษตรที่มีภาระงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพิ่มขึ้น 1 ภาระงาน จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) สูงขึ้นอีก .115 คะแนน ทั้งนี้เป็นผลมาจากภาระงานต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติของนักส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) เช่น การจัดทำโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรการจัดฝึกอบรมเกษตรกร การสร้าง

กลุ่มเกษตรกรต้นแบบ หรือการจัดโครงการเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งล้วนต้องใช้การมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือที่เรียกว่า Community Participation เพื่อที่จะสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขการทำเกษตรกรรมให้ตรงจุดและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือการนำแนวทางในด้าน Specific Field Service ประยุกต์ใช้ ดังนั้น เมื่อนักส่งเสริมการเกษตรยังมีภาระงานที่รับผิดชอบมากขึ้นเพียงใดก็จะมีผลสัมฤทธิ์หรือได้ปรับใช้ระบบการส่งเสริมการเกษตรระบบใหม่กับการทำงานมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องการศึกษาของ Wipak *et al.* (2017) ที่พบว่าการได้รับมอบหมายงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการจัดการคุณภาพข้อมูลตามมาตรฐานโครงสร้าง 43 แฟ้ม ในเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

Table 1 the result multiple regression analysis of factors effecting practice in accordance with the new dimension of agricultural extension system of Agricultural Extension Worker

Independent variable	dependent variable		
	practice in accordance with the system of new dimension of agricultural extension		
	B	t	Sig.
1. Sex	-.053	-.500	.618
2. Age	-.023	-2.931	.004**
3. Status	-.007	-.072	.943
4. Education	.011	.055	.957
5. Income	6.870E-6	.712	.472
6. Household debt	2.404E-7	3.001	.003**
7. Years of service	-.010	-.989	.324
8. Position	-.601	-4.536	.000**
9. Training or field trip about MRCF	.384	8.615	.000**
10. Perceived information about MRCF	-.036	-.939	.349
11. Work or Job Description	.115	2.578	.011*
12. Knowledge about MRCF	.004	.209	.835
Constant	3.591	4.711	.000**
R ² =0.509 (50.90%)		F=13.752Sig. F=0.000**	

* Statistically significant level at 0.05

** Statistically significant level at 0.01

จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) พบว่า

1. ด้านแผนที่ (Mapping) ปัญหาในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรตามระบบ MRCF ด้านการทำแผนที่ (Mapping) คือ 1.1) ปัญหาระบบโปรแกรมวาดแปลง QGIS, gisagro, Faamis ความเร็วของอินเทอร์เน็ตไม่มีความเสถียร 1.2) ปัญหาพื้นที่เป็นพื้นที่นอกเหนือเอกสารสิทธิ์ ไม่รู้ขอบเขตของแปลงเกษตรกร 1.3) ปัญหาไม่สามารถวาดแปลงหรือติดขัดในบางขั้นตอนในระบบโดยใช้โปรแกรม QGIS, gisagro, Faamis 1.4) ปัญหาพื้นที่ทางไกลและการคมนาคมไม่สะดวก และ 1.5) ปัญหาเกษตรกรปลูกพืช หลายชนิดในแปลงเดียวกันทำให้ยุ่งยากในการปฏิบัติงาน

2. ด้านการสื่อสาร และการเข้าถึงข้อมูลระยะไกล (Remote sensing) ปัญหาในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรตามระบบ MRCF ด้านการสื่อสาร และการเข้าถึงข้อมูลระยะไกล (Remote sensing) คือ 2.1) ปัญหาพื้นที่ทางไกล สื่อโซเชียลยังเข้าไม่ถึง 2.2) ปัญหาค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร 2.3) ปัญหาเกษตรกรยังไม่มีการติดต่อแบบออนไลน์ อย่างแพร่หลายและทั่วถึง 2.4) ปัญหา นักส่งเสริมการเกษตรมีเครื่องมือสื่อสารที่ไม่ทันสมัย

3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ปัญหาในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรตามระบบ MRCF ด้านการมีส่วนร่วม (Community Participation) คือ 3.1) ปัญหาเกษตรกรมีภารกิจมากที่ต้องทำเป็นประจำทุกวัน 3.2) ปัญหาหน่วยงานร่วมบูรณาการมีหน้าที่และความรับผิดชอบหลายงานขาดการมีส่วนร่วม 3.3) เกษตรกรต้นแบบ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตร และอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดเวทีชุมชนน้อย และ 3.4) ปัญหาการได้มาซึ่งข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนจากความจริง

4. ด้านการทำงานแบบเฉพาะเจาะจง (Specific Field Service) ปัญหาในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรตามระบบ MRCF ด้านการทำงานแบบเฉพาะเจาะจง

(Specific Field Service) คือ 4.1) ปัญหาการวิเคราะห์ “พื้นที่ คน สินค้า” ดำเนินการไม่เป็นไปตามกรอบระยะเวลา เนื่องจากมีภารกิจมาก 4.2) ปัญหาการตีกรอบของงาน ทำให้งานไม่ชัดเจนมีความคลุมเครือ 4.3) ปัญหาไม่มีเครื่องมือและอุปกรณ์พร้อมในการทำกิจกรรม 4.4) ปัญหาพื้นที่อยู่ห่างไกล และการคมนาคมไม่สะดวก และ 4.5) ปัญหาการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย ไม่สามารถขยายสู่พื้นที่อื่นได้อย่างชัดเจน

สำหรับข้อเสนอแนะของนักส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) คือ ควรมีการพัฒนาเว็บไซต์ให้มีความทันสมัยควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมาใช้มากขึ้นควรเน้นการปฏิบัติงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ และควรมีการจัดฝึกอบรมให้แก่ นักส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมมิติใหม่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF SYSTEM) ของนักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักส่งเสริมการเกษตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีรายได้รวมเฉลี่ย 28,513 บาทต่อเดือน มีหนี้สินในครัวเรือนเฉลี่ย 351,396 บาทต่อเดือน มีตำแหน่งที่ได้รับในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นข้าราชการมีอายุราชการเฉลี่ย 14 ปี และมีประสบการณ์ในการอบรมดูงานเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี มีช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ผ่านทางเอกสารเผยแพร่ ส่วนใหญ่มีภาระงานที่ได้รับมอบหมายคืองานตามนโยบายของรัฐบาล นักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) อยู่ใน

ระดับมากและมีการปฏิบัติตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ของนักส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ อายุ ภาระงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หนี้สินรวมในครัวเรือน การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับ MRCF และตำแหน่งทางสังคมของนักส่งเสริมการเกษตร

สำหรับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามระบบการส่งเสริมมิติใหม่ (MRCF System) ของนักส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ปัญหาระบบโปรแกรมवादแปลง QGIS, gisagro, Faamis ความเร็วของอินเทอร์เน็ต ไม่มีความเสถียร 2) ปัญหาพื้นที่เป็นพื้นที่นอกเหนือเอกสารสิทธิ์ ไม่รู้ขอบเขตของแปลงเกษตรกร 3) ปัญหาพื้นที่ห่างไกล สื่อโซเชียลยังเข้าไม่ถึง 4) ปัญหาค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร 5) ปัญหาเกษตรกรมีการกีดกันมากที่ต้องทำเป็นประจำทุกวัน 6) ปัญหาหน่วยงานร่วมบูรณาการมีหน้าที่และความรับผิดชอบหลายงานขาดการมีส่วนร่วม 7) ปัญหาการวิเคราะห์ “พื้นที่ คน สินค้า” ดำเนินการไม่เป็นไปตามกรอบระยะเวลาเนื่องจากมีการกีดกันมาก และ 8) ปัญหาการตีกรอบของงานทำให้งานไม่ชัดเจนมีความคลุมเครือเป็นต้นและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) คือ ควรมีการพัฒนาเว็บไซต์ให้มีความทันสมัย ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมาใช้มากขึ้น ควรเน้นการปฏิบัติงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ และควรมีการจัดฝึกอบรมให้แก่นักส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมมิติใหม่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า นักส่งเสริมการเกษตรที่มีอายุมากขึ้นจะมีการปฏิบัติงานในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) น้อยกว่านักส่งเสริมการเกษตรที่มีอายุน้อยกว่าดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ในการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ เพื่อให้เกิดรูปธรรมนั้นควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยเฉพาะผู้ที่มีอายุมาก เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. จากการศึกษาพบว่า นักส่งเสริมการเกษตรที่มีจำนวนหนี้สินมากจะมีการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) มากกว่านักส่งเสริมการเกษตรที่มีจำนวนหนี้สินในครัวเรือนน้อยกว่า ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรด้านการส่งเสริมการเกษตร ควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาความดีความชอบในการปฏิบัติงาน การให้รางวัลผู้ที่ปฏิบัติงานดี และควรเน้นการสนับสนุนให้มีอาชีพเสริมนอกเวลาราชการโดยเน้นอาชีพทางด้านการเกษตรเนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความถนัดอยู่แล้ว นอกจากนี้อาจมีการจัดทำโครงการเพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

3. จากการศึกษาพบว่า นักส่งเสริมการเกษตรที่มีตำแหน่งเป็นลูกจ้าง หรือพนักงานราชการซึ่งยังไม่บรรจุเป็นข้าราชการจะมีการปฏิบัติงานในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) มากกว่านักส่งเสริมการเกษตรที่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการแล้ว ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ควรมีการเร่งรัด ติดตามความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตร

ที่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการซึ่งจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดมากขึ้น

4. การศึกษาพบว่า ถ้านักส่งเสริมการเกษตรมีการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่เพิ่มมากขึ้น (MRCF System) จะมีผลให้เกิดการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) มากขึ้น ดังนั้นทางหน่วยงานด้านการส่งเสริมการเกษตรต้นสังกัดของนักส่งเสริมการเกษตร ควรมีการสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ให้แก่นักส่งเสริมการเกษตร และมีการรณรงค์ให้นักส่งเสริมการเกษตรเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

5. ผลการศึกษาพบว่า ถ้านักส่งเสริมการเกษตรมีภาระงานที่ได้รับมอบหมายเพิ่มขึ้นจะมีผลต่อการปฏิบัติในระบบการส่งเสริมการเกษตรมากขึ้น ดังนั้น ในการมอบหมายงานเพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบควรมีปริมาณงานที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล และการนำนโยบายเกี่ยวกับระบบงานส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF System) ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่เป้าหมายอื่นๆ ควรเริ่มจากการมอบหมายภาระงานที่ชัดเจนให้แก่ผู้รับผิดชอบและมีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักส่งเสริมการเกษตร และสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยในพื้นที่เพื่อการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา สาขา พัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Dejnambanchachai, W. 2012. Factors in the adoption of E-custom by business companies in Thailand (Eastern area of Thailand as a case study). **NIDA Development Journal**, 50(1), 59-79. [in Thai].
- Department of Agricultural Extension. 2014. **MRCF Extension System**. Bangkok: Department of Agricultural Extension. 15 p. [in Thai].
- Jitanan. .B. 1997. **Agricultural Extension**. Bangkok: Kasetsart University. 225 p. . [in Thai].
- Panpinit, S. 2001. **Social change and agricultural extension**. Bangkok: Kasetsart University. 256 p. [in Thai]
- Phengsawat, W. 2010. **Applied Statistics for Social Science Research**. Suveeriyasarn: Bangkok. 428 p. [in Thai].
- Prasit-rathasint, S. 2002. **Applications of statistical methods in research**. Bangkok: Fueang Fa Printing House. 352 p. [in Thai].
- Sangkaphun K., Jaiyen S. and Vichaidit. P. 2007. Performance Effectiveness of Suratthani Provincial Police. **Academic Journal Phranakhon Rajabhat University**, 8(2), 55-65. [in Thai].

- Sangsiri N. and Lawbaumrung. V. 2013. Motivation to Work of Lad Yao Subdistrict Administrative Organization's Staff in Nakhon Sawan Province. **The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal**, 19 (1), 129-140. [in Thai].
- Siriwathananukul, Y., Yuthana S., Mongkol L. and Aummorn I. 2007. The Adoption of Farmers on Longkong Orchard Technological Management Amphoe Bacho, Changwat Narathiwat. **Thaksin University Journal**, 10(2), 32-49. [in Thai].
- Sujaritturakarn, W., and Jitpaka, T. 2010. Factors Influencing the Adoption of Production Techniques and Applications of Organic Fertilizer for Farmers in Hatyai District, Songkhla Province. **Suranaree Journal of Social Science**, 4(1), 29-43. [in Thai].
- Thongmullek, T and Preecha, V. 2017. The Study of Factors Affecting Acceptance and Use of Social Network of People in Thailand. **The Journal of Social Communication Innovation**, 5(2), 114-124. [in Thai].
- Wipak R., Turnbull N. and Siwina S. 2017. Factors Related to Data Quality Management for 43 Public Health Data Folders in Primary Care Unit Network at Chaturaphakphiman District, Roi-Et Province. **The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health**, 4 (Special Issue), 162-179. [in Thai].
- Yamane, T. 1973. **Statistics: an introductory analysis**. 3. S. I. Harper International. 886 p.